

Tove Pettersen med ny bok

BOKNYTT: Hvorfor opptre så få kvinner i den tradisjonelle filosofihistorien? Dette er ett av spørsmålene filosof Tove Pettersen forsøker å finne svar på i boken *Filosofiens annet kjønn*, som kommer ut på Pax forlag 17. januar. I intervju med Salongen forteller hun om glemte kvinner, feminisme og støvtørkingens filosofi.

Av Frida Skatvik

LES OGSÅ: [Hvor er kvinnene i norsk filosofi?](#)

Innledningsvis skriver du at av seks innføringsemner i filosofi i 2009, hadde bare ett av dem én kvinnelig filosof på pensum. Dette må jo tyde på at kvinner har vært elendige tenkere?

– Dette er en problemstilling jeg tar opp i boka: Hvorfor er det så få kvinnelige filosofer representert i filosofihistorien, er det noen der i det hele tatt? Og da kan man jo foreslå, som du sier, at om det ikke er noen der, så er det fordi de ikke har vært gode nok. Kanon blir jo dannet gjennom en utvelgelsesprosess. Men dersom man går dypere inn i materien, finner man ut at kvinnelige filosofer ikke bare har vært der hele tiden, men at de også har publisert og vært kjente i sin samtid. At kvinnelige tenkere ikke har blitt en del av kanon, er nok heller et tegn på at filosofifaget er relativt konservativt. For det finnes mange, gode kvinnelige filosofer.

Glemte filosofer

– Et eksempel er den kvinnelige filosofen som skrev under pseudonymet Sophia, og som utgav *Woman Not Inferior to Man* i 1739, et halvt år før Hume publiserer sin *Treatise of Human Nature*. I sitt verk, som var godt kjent i samtiden, peker Sophia på det Hume er blitt kjent for: at man kan ikke slutte fra er til bør. Hun mener at man ikke kan slutte fra det faktum at kvinner ikke deltar i politikk, til at ikke de bør gjøre det. Det er ikke usannsynlig at Hume var inspirert av henne, og hun har også noe interessant å si om kvinners omsorgsarbeid – men hun er altså glemt.

Du mener at kvinnelige filosofer er blitt aktivt neglisjert?

– Det er mye som tyder på at kvinner er blitt neglisjert og ekskludert. Da jeg var student, ble jeg kjent med en bestemt kanon hvor kun menn er representert. Om jeg, og andre som arbeider med filosofi bare reproducerer denne kanon, er det ikke så rart om kvinnelige filosofer fortsatt neglisjeres.

– Det finnes forøvrig mange forklaringer på hvorfor kanon er så mannsdominert. Man kan si: Det finnes ingen kvinnelige filosofer. Jo, det gjør det. Da kan man si: De har ikke publisert noe. Jo, det har de. Så kan man si: De var ikke gode nok. Det kan hende, men dette er ikke blitt undersøkt godt nok. Og dessuten; hva er det som er god filosofi? Kanskje kvinners bidrag faller utenfor fordi de skriver på en måte som avviker fra normen?

Transcendens og støvtørking

Jeg bet meg også merke i noe annet du skrev: «Siden det i all hovedsak er menns problemstillinger, tilnæringsmåter og begreper som har formet det som nå utgjør filosofifaget, har det medført at mange områder av menneskets livsverden som tradisjonelt har vært forbundet med kvinners liv og virke, ikke har blitt filosofert over.» Er menn og kvinner så forskjellige at det er behov for to retninger innen filosofi?

– Arbeidsdelingen mellom menn og kvinner har tradisjonelt sett vært veldig forskjellig. Kvinners arbeid har tradisjonelt vært knyttet til privatsfæren, menn til den offentlige sfære. Jeg tror at tenkingen langt på vei er betinget av de erfaringene man har. Hvis man godtar dette prinsippet, innebærer det at hvis kvinner ikke har filosofert over sitt område og sine erfaringer, så mangler det også noe i den tradisjonelle filosofien. Et eksempel er morsarbeid. Morsarbeid kan også underlegges en filosofisk og etisk analyse, på lik linje med arbeid i andre profesjoner. Et annet eksempel er Simone De Beauvoir som i *Det annet kjønn* bruker teorien om transcendens og immanens – sentrale begreper i eksistensialistisk filosofi – for å undersøke husarbeid.

Det høres ikke umiddelbart ut som et tema for filosofisk refleksjon?

– Nei, men i *Filosofens annet kjønn* viser jeg hvordan og hvorfor hun gjør det: Trangen til å overskride og til å skape er lik for både menn og kvinner. Ved å gjøre et repetitivt arbeid, som husarbeid kan være, stenges transcendenten. Hva er det Beauvoir sier, igjen ... på jakt etter støvdatter sier man nei til livet utenfor. Man har ikke bruk for logikk og klassisk filosofi når man skal roe ned et barn eller lage majones. Et av Beauvoirs poeng er at en kjønned arbeidsdeling betyr noe for hvordan vi blir, hva slags interesser vi har og hvordan vi tenker.

Frarøvet en tanketradisjon

Det er ikke tankens frie flukt du har skrevet ned. Det er et normativt verk, i den forstand at du ønsker å endre fagtradisjonen.

– Ja. Intensjonen med boka er å gi en forståelse av hva feministisk filosofi er, og hvorfor det er viktig. Først og fremst er det viktig ut fra et rettferdighetsperspektiv. Det er falskt å fremstille filosofihistorien som om bare menn har vært der, og det er galt å ekskludere kvinners filosofi fra pensumlistene. Vi blir frarøvet en hel tanketradisjon på den måten.

– Ellers kan tradisjonelle tekster også leses med blick for kjønn. Platon og Aristoteles' tenkning om kjønn, som jeg begynner boka med, har relevans i dag. Det er en grunn til at vi drar kjensel på Platons likehetstenkning, og kanskje spesielt Aristoteles forskjellstenkning. Platon og Aristoteles er autoritative tenkere, og på ulike måter har deres tenkning om kjønn blitt videreført i filosofihistorien. Mange filosofer har ment noe om kjønn, for eksempel Aristoteles, som vi gjerne unnskylder med at «han ikke visste bedre». Men det holder ikke, for selv om situasjon påvirker tenkning, er det mulig å tenke ut over samtidens konvensjoner. Platon, på sin side, argumenterer for at reproduktive evner ikke skal ha betydning for arbeidsdeling, og dette argumentet finner man igjen hos Beauvoir.

Det sies at «bak enhver stor mann står en kvinne». Når kvinnelige filosofer skal «løftes fram» er det symptomatisk at de presenteres i sammenheng med, eller som inspirasjonskilde til, menn. Harriet Taylor nevnes aldri uten Mill.

– Jeg er klar over problemstillingen. Mange ganger, når jeg har skrevet om Beauvoir, får jeg spørsmål om hvorfor jeg ikke nevner Sartre. Sannheten er jo, både når det gjelder Beauvoir og Sartre, Taylor og Mill, at det dreide seg om et tett samarbeid. Men vi er ikke vant til å tenke på filosofi som et samarbeidsprosjekt. I *Filosofiens annet kjønn* har jeg valgt å presentere filosofene som autonome tenkere. Selvfølgelig var de inspirert av andre, men det er ikke det jeg ville vise i denne sammenhengen. Det får bli et annet prosjekt.